

Om hvalpespor

- kom godt i gang

Peter Røndum

Maj 2002

Hvalpespor

Hvad er det, som gør, at en hund finder det interessant at gå spor? Hvorfor finder den glæde ved at stikke snuden i jorden og følge dine fodspor - og hvorfor følger den fodsporene og ikke lugten fra din krop og dit tøj, der spredes med vinden omkring sporet?

Fra naturens hånd er hunden udstyret med en formidabel lugtesans. Vildhundens eller ulvens overlevelse i naturen afhænger i høj grad af dens evne til at opsnuse føde - herunder evnen til at forfølge sporet af et byttedyr. Kunne den ikke det, ville dens skæbne hurtigt være beseglet.

Hundens næse er et formidabelt sanseorgan - og hundens primære informationskilde. Næsen tilhører forfatterens hund »Dino«.

Samme evner har også tamhunden, og det er disse evner, vi udnytter. Men vi målretter træningen, så den lærer at følge sporet på den måde, som er angivet i prøveprogrammet. Det vil sige, at den skal følge sporet koncentreret og med snuden dybt i hver enkelt fodaftryk - ikke ved siden af.

Alt det ved hvalpen selvfølgelig ikke noget som helst om de første gange, du træner spor med den.

Et væld af forskellige lugte springer den i næsen - når som helst og hvor som helst. Alle disse lugte giver den en masse informationer om flokken, rangorden, løbetid, territorier, føde og mange andre ting, som vi kun kan gætte os til.

Den er i stand til at frasortere lugte, som den ikke skal bruge til noget her og nu. Andre lugte vil få den til at agere - udføre en handling.

Din opgave er at få hunden til at vælge og fastholde én bestemt lugt, eller rettere ét bestemt spor (og kun det), og så følge det koncentreret med »dyb næse«.

Som i andre forhold er den indlæring, du giver hvalpen i de første måneder, utrolig effektiv. Indlæringen indprentes for altid i hvalpens hukommelse.

Hvad du på få uger kan lære en hvalp, skal du bruge måneder på at lære en voksen hund.

Begynd derfor med at træne spor, så snart hvalpen efter en uges tid er blevet fortrolig med sit nye hjem og har lært at anerkende dig som »overhund«.

Det er naturligvis uhyre vigtigt, at du gør det rigtigt fra starten. Forkert indlæring er nemlig lige så effektiv som rigtig indlæring.

Der findes flere teorier om, hvordan du i starten kan motivere hvalpen til at følge det spor, du lægger. De fleste teorier er gode og velegnede, men de forudsætter, at du selv er en erfaren hundefører, eller at du træner under ledelse af en kyndig instruktør.

Den metode, vi beskriver her, kan du med fordel praktisere alene, selv om du er uerfaren. Metoden er gennemtestet - og den virker.

Det er dog nødvendigt, at du på forhånd har sat dig ind i, hvordan en hund »tænker«, fungerer og reagerer.

Du skal være tålmodig, rolig, indlevende og opmuntrende - og du og hvalpen skal i øvrigt fungere godt sammen. Endelig kræver det, at hvalpen er sund og rask.

Er disse ingredienser imidlertid til stede, kan hvalpen nemt lære at gå spor.

Noget andet er, om den senere kan udvikle sig til at blive en effektiv sporhund - måske endda på konkurrenceplan. Det afhænger af dens grundlæggende fysiske og mentale brugsegenskaber.

Når et spor er langt og er blevet nogle timer gammelt, når andre personer eller dyr har krydset sporet, når terrænet veksler og byder på modstand (brændenælder, krat og forhindringer som vandløb, skove, diger og hegn m.v.), når dyrevildt springer op, og hunden måske mærker, at du har konkurrencenerver på, er det nødvendigt, at den - udover en god fysisk kondition - i rigt mål er udstyret med mental udholdenhed, koncentration og hårdhed.

Selv om hunden imidlertid ikke besidder disse egenskaber fuldt ud, og selv om du måske ikke er interesseret i at deltage i prøver og konkurrencer, så vil sporarbejdet sagtens kunne bibringe dig og hunden mange fornøjelige timer sammen - også når hunden er blevet gammel.

Tålmodighed, ro og omtanke er som nævnt nøgleord. Forvent ikke, at hvalpen efter det første, andet eller tredje spor har forstået, hvad det handler om.

Men det kommer!

Hvalpen vil komme til at elske sporarbejdet i kraft af de successer, som du sørger for, at den - uden undtagelse - oplever på hvert eneste spor.

Samtidig, som hvalpen får forståelse for og glæde ved sporarbejdet, vækkes også din egen interesse for denne spændende gren af brugshundesporten.

Forberedelse

Inden du sætter hvalpen på sporet, vil det være formålstjenligt, at du beslutter dig for at følge et ritual.

Formålet med ritualen skal være, at hvalpen allerede fra starten får indprentet i sin bevidsthed, at det handler om spor, når den ser ritualen blive udført.

Ritualen kan for eksempel være en bestemt måde at klargøre sporline og eventuel sporsele på (der findes justerbare sporsele også til hvalpe, men det er ikke absolut nødvendigt at investere i seletøj, førend hvalpen er blevet stor).

Find en græsmark med ikke alt for højt græs - helst lidt fugtigt. Sæt et sporflag, en pind eller lignende der, hvor sporet skal starte.

Sørg for, at hvalpen er sulten!

1. Slæbespor

Læg et stykke saftigt kød, lever, sylte, fisk eller andet lækkert (for hunden) i en netpose eller nylonstrømpe, som du fastgør til en snor.

Når du har stået ved startflaget i ca. 1 minut, går du med bittesmå skridt i lige retning bort fra startflaget, idet du slæber foderet efter dig.

Sørg for, at du har vinden i ryggen. Pas på, at foderposen ikke hopper ud af sporet. Gå så tilpas langsomt, at du er sikker på, at det hele tiden slæber præcist hen over dine fodaftryk.

Når du på den måde har tilbagelagt 50-60 meter, afslutter du sporet ved at standse og træde lidt rundt, så sporets afslutning bliver tydelig.

Tag nu foderet ud af posen, fordel det i småbidder og læg det, hvor du står.

Derefter går du - stadig med bittesmå skridt - tilbage i sporet til startflaget. Det er vigtigt, at du på tilbagevejen går nøjagtig *i* sporet.

Du fører nu hvalpen hen til startflaget, og i et roligt stemmeleje kommanderer du »*søøøg*«.

Hurtigt vil hvalpen bemærke den kraftige madlugt, og hvis dens drifter ellers fungerer normalt, vil den søge frem i sporet. Formentlig lidt flakkende og kredsende, for med al den madlugt må der jo være noget at spise lige i nærheden.

Hvis den bliver ved med at flakke og kredse, og måske kommer væk fra sporet i fuld line (10 m), korter du gradvist linen af, indtil hvalpen på ny er i sporet.

Du må ikke tvinge den og ikke skælde ud. Den ved jo endnu ikke, hvad du forventer af den.

Du gentager »*søøøg*« og leder den om nødvendigt videre frem i sporet, indtil I sammen har arbejdet jer frem til sporets afslutning, hvor hvalpen finder belønningen.

Så snart hvalpen er færdig med at spise, tager du sporline og eventuel sele af den.

Herefter lader du hvalpen forstå, at sporarbejdet er slut, og I beskæftiger jer med noget helt andet.

Der er ikke noget i vejen for, at du i begyndelsen træner spor hver dag med hvalpen, forudsat at vejrforholdene er gunstige (fugtigt, overskyet og ikke for blæsende).

Efter 3 - 6 slæbespor vil hvalpen som regel have fattet pointen. Nemlig at den ved at følge sporfærten (blandingen af madlugten og færten fra dine fodaftryk) finder noget lækkert at spise.

Når du konstaterer, at hvalpen følger sporet fra start til slut uden for mange svinkeærinder, skal du skifte over til at lægge »duppespor«.

2. Duppespor

I stedet for vedvarende at slæbe foderet hen ad sporet, lader du nu foderet ramme sporet punktvis. Det indebærer, at der fortsat er madlugt i sporet, men ikke helt så kraftig som på slæbesporet. Færten af dine fodaftryk træder i konsekvens heraf tydeligere frem, idet du fortsat lægger sporet med bittesmå skridt.

Redningsjundefører Bjarne Nielsen med Cindy

Ved sporets afslutning bliver du som hidtil stående lidt og lægger foderet. Men derefter fortsætter du nogle meter frem og går i en stor bue væk fra sporet tilbage til hvalpen.

Ved duppesporet går du altså ikke tilbage i sporet. Den meget kraftige madlugt på slæbesporet gjorde det formålstjenligt at markere fodaftrykkene mest muligt. Derfor skulle du også gå tilbage i sporet.

Meningen med duppesporet er at skabe en naturlig overgang fra slæbesporet til den senere sporelægnings.

Hvalpen lærer så småt, at det er lige så smart at følge fodaftrykkene som madlugten. Begge dele fører jo frem til den ønskede belønning.

Når fodaftrykkene nu kun går i én retning, trænes hvalpen i at kunne lokalisere, i hvilken retning sporet går.

Faktisk er en veltrænet sporhunds lugtesans så følsom, at den hurtigt kan »aflæse« den ultrakorte tidsforskydning, der er mellem de enkelte skridt.

Alt andet ville i grunden også være håbløst. En vildhund eller en ulv, der optager forfølgelsen af et vildtspor, skulle jo gerne løbe den rigtige vej hver gang. I modsat fald ville den formålsløst blive udmattet og dø af sult.

På de første duppespor lader du hyppigt foderet ramme sporet. Efterhånden, som du oplever, at hvalpen følger sporet fint, øger du på de næste spor afstanden mellem dupningerne, indtil hvalpen uden problemer følger et 100 meter langt duppespor, hvor afstanden mellem dupningerne er 5-6 meter.

Så er det tid at gå over til spor med godbidder.

3. Spor med godbidder

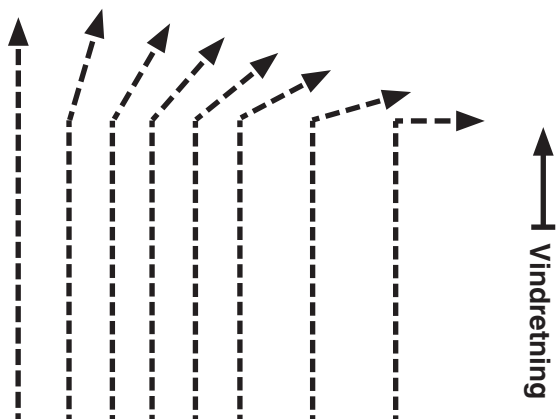
Nu har du masser af godbidder i lommen, når du går hen til startflaget. Ikke tørfoder, men noget virkeligt lækkert for hvalpen - små stykker af sylte, pølse eller lignende.

Spred 5-6 godbidder ved startstedet. Så går du et par skridt - som hidtil med små skridt. I hvert af de følgende 5-6 fodaftryk lægger du en godbid.

Husk, at godbidderne skal lægges præcist i fodaftrykket - aldrig ved siden af.

Så kommer der 5-6 skridt, hvor du ikke lægger noget. Derefter måske 3 skridt med godbidder. Derefter 2 skridt uden, 1 skridt med, 5 skridt uden, 4 skridt med.

Variér det hele tiden, så hvalpen aldrig nogen sinde opdager et mønster. For enden af sporet lægger du resten af godbidderne.

Når hvalpen har gået 3-4 sådanne spor, kan du gradvist øge afstanden mellem godbidderne, men husk stadig at lægge dem forskelligt hver gang - og nogle gange i flere på hinanden følgende fodaftryk.

Stadig er det vigtigt, at du hjælper hvalpen så lidt som muligt. Jo oftere den selv løser opgaven med at følge sporet og bliver belønnet derved, jo mere selvstændig og effektiv bliver den senere hen.

Hvis du i indlæringsfasen korrigerer hvalpen mere end absolut nødvendigt, risikerer du, at den ikke bliver i stand til at arbejde selvstændigt. Og så går det sjove og spændende ved sporarbejdet fløjten - både for hunden og dig.

På den anden side er det uhyre vigtigt, at hvalpen oplever hvert eneste spor som en succes, for udebliver succesoplevelsen ret mange gange, mister den motivationen.

Derfor skal du også hjælpe den på rette vej, når du fornemmer, at den ikke kan løse et problem selv uden at miste modet.

Det er en balanceakt, som du **skal** kunne administrere.

Knæk

Når hvalpen hver gang følger dine godbidspor uden problemer, skal du gradvis indføre drejninger (knæk) på sporet. For hvalpen må ikke nå frem til, at et spor altid går ligeud.

Den skal motiveres til at finde sporets knæk og søge videre ud ad den næste langside. Derfor skal du gøre knækkene og de følgende langsider interessante. Det gør du ligeledes ved hjælp af godbidderne.

Når du ønsker, at sporet (husk stadig at lægge sporet i rygvind) skal knække, går du knækket med endnu mindre skridt. De første gange skal der kun være ét knæk, og det skal kun være i form af en næsten umærkelig drejning på sporet.

Efterhånden som hvalpen bliver dygtigere til at finde knækket og søge videre ad den næste langside, kan du gøre knækkene spidsere, og du kan indlægge flere knæk på sporet.

Umiddelbart efter et knæk lægger du flere godbidder end normalt. Det er det, som gør knækkene interessante for hvalpen.

Pas endelig på, at vindretningen er sådan, at hvalpen ikke kan lugte de godbidder, der ligger efter knækket, før den er helt fremme ved dem. I modsat fald vil den ikke komme helt ud i knækket, men skrå ind over det.

Sporets alder

Alle de beskrevne hvalpespor skal være 10-15 minutter gamle, når hvalpen sættes på sporet.

Først når hvalpen (unghunden) koncentreret og med »dyb næse« følger en 200 meter langt godbidspor med knæk, skal tiden mellem lægningen og udarbejdelsen af sporet øges.

Genstande

På alle spor i prøver og konkurrencer er der lagt genstande (læderlapper, tæpperester, træklodser etc.), som hunden skal påvise eller samle op.

Selv om du ikke ønsker at deltage i prøver og konkurrencer, vil genstande på sporet bidrage til at gøre sporet morsommere, når hunden finder noget, du har »tabt«.

Hundens træning i at finde og påvise/opsamle genstande er et kapital for sig, som jeg ikke vil komme ind på her.

Dig selv som sporelægger og sporfinder

Når sporet bliver ældre og indeholder knæk, er det mere end før vigtigt, at du hele tiden er 100 procent klar over, hvor sporet er.

Det kræver, at du først øver dig uden hund.

Gå ud og læg et 3-400 meter langt spor, der for eksempel indeholder 2 knæk.

Undervejs lægger du et passende antal genstande. Sidste genstand lægger du for enden af sporet.

Efter en times tid går du selv sporet og samler genstandene op.

Først når du kan det uden problemer, vil du være i stand til at hjælpe din hund, hvis den får problemer med at finde et knæk eller fastholde en langside.

Det er aldrig for sent at begynde

Selv om denne pjeces er møntet på træning af hvalpe, er det naturligvis aldrig for sent at gå i gang med at lære en hund at gå spor.

Følg den procedure, som er beskrevet i pjecen, og du vil opdage, at også din hund vil lære det, selv om den måske er kommet op i årene.

Rigtig god fornøjelse !

Peter Røndum

En sporhund koncentrerer sig om opgaven